

DE BOUWKUNDIG AMBTENAAR

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE VEREENIGING VAN BOUWKUNDIGEN
OPGERICHT 2 AUG. '27 VOOR DEN TIJD VAN 29 JAREN EN 5 MAANDEN

ADRESSEN.

Voorzitter: W. H. Th. Marcus, Krekot 44, Batavia-Centrum.

Secretaris: J. P. S. Roks, Laan Dierentuin No. 7, Batavia-Centrum, Tel. No. 6127, tot wien men zich wenden moet voor:

- a. Aanmelding als lid van den V. v. B.,
- b. Adresveranderingen,
- c. Over vereenigingszaken.

Penningmeester: L. B. F. de Leau, Berendrechtslaan 15, Batavia-Centrum, aan wien de contributiegelden zijn over te maken.

WAARDEERING VAN B. O. W. ARCHITECTEN.

Ter kennisname aan de leden is hier opgenomen een artikel uit de te Djokja verschijnende courant „Midden-Java”, en het antwoord daarop van collega Schlechter.

Over Architectendiploma's.

En hun veelheid!

Naar aanleiding van ons entrefilet over de velerlei soorten architecten, welke Indië rijk zal zijn als straks ook de architecten L. B. (Locale Belangen) zich gaan voegen bij de architecten B. O. W., de architecten B. N. A. enz., merkt men ons van zeer geachte zijde op, dat de titulatuur van de B. O. W. en L. B. menschen wel eenigszins onjuist is.

Reeds werd in onze mededeeling over het L. B. examen opgemerkt, dat de eischen van dit examen het midden houden tusschen de eischen, welke gesteld worden aan een eindexaminandus der K. W. school en een civiel ingenieur.

Nu is een volwaardig architect, d. w. z. een architect B. N. A. zeker niet te beschouwen als een gemiddelde tusschen een K. W.-leerling en een C. I. De kennis van dezen architect is op het gebied van de

bouwkunde minstens gelijkwaardig aan die van een Delftsch ingenieur, en de pas afgestudeerde Delftsche ingenieur, die zich aanmeldt voor het lidmaatschap van den bond van Nederlandsche Architecten (B. N. A.) moet eerst in een tweejarige praktijk zijn kundigheid als bouwmeester bewijzen!

Van den B. N. A. zijn mannen lid als prof. Dr. Ir. Slothouwer, Prof. Ir. J. A. G. van der Steur, Dr. Ir. J. H. Plantenga, Dr. H. P. Berlage, Ir. A. Broese van Grounau, Ir. Jos. Th. Cuypers..... Men kan toch moeilijk deze architecten B. N. A. een gemiddelde noemen tusschen een K. W. S.-leerling en een civiel ingenieur van Delft.

Ook zouden deze heeren zich niet direct beschouwd willen zien als de collega's van B. O. W.-architecten en de toekomstige L. B. architecten.

Waar over het algemeen de architect B. O. W. geen ontwerper en dus geen bouwmeester is, laat het gouvernement alle belangrijke ontwerpen onder leiding van de ingenieurs van den landsgebouwendienst opmaken.

Het schijnt mij toe — zoo sprak onze zegsman — dat de aanduiding architect voor de B. O. W. en L. B. menschen minder juist is.

Deze menschen bepalen zich hoofdzakelijk tot onderhoudsarbeid en tot technisch administratief werk. Niemand ziet dan ook in een B. O. W. architect een aesthetisch ontwerper van bouwwerken.

Men ziet in hen meer de praktische vakrotten, die door het lange meeloopen alle reglementen in hun hoofd hebben en het B. O. W. „zwijtje” volmaakt beheerschen.

Zij zijn even onmisbaar als de onderluitnants bij den troep. Vroeger kon de titel architect zonder meer door de B. O. W.-menschen gevoerd worden, maar nu zich op Java volledig bevoegde architecten als bouwmeesters komen vestigen en onder hun leiding reeds vele groote gebouwen werden opgetrokken, is er aanleiding de titulatuur der B. O. W.-men-

schen te herzien. In Holland bij den dienst der landsgebouwen noemt men dezelfde praktijkmensen hoofdopzichter of hoofdopzichter-bureauchef.

Een dergelijke titulatuur geeft zuiverder aan, welke functie men bekleedt en zij scheidt geen verwarring met de werkelijke architecten, wier hoofdarbeid is: het ontwerpen van belangrijke gebouwen volgens zekere aesthetische beginselen.

Voor het dagelijksch werk van de architecten B. O. W. en L. B. zijn geen kunstenaars of aestheten noodig, die zouden voor dat werk waarschijnlijk zelfs minder geschikt zijn!

ROND DEN ARCHITECTEN-TITEL.

door

R. SCHLECHTER.

Geachte Redactie,

Naar aanleiding van het artikel voorkomende in uw blad van Maandag, 12 Januari j.l. eerste blad, getiteld:

„Over Architecten-diploma's. En hun veelheid!”

zij het mij, als lid van het in bedoeld artikel aangevallen corps Architecten B. O. W., vergund, U, voor opname in Uw veelgelezen dagblad beleefd het volgende mede te deelen.

Het corps Architecten B. O. W. in Nederlandsch-Indië bestaat reeds ruim 65 jaar en heeft den titel alleen kunnen verwerven na het met gunstig gevolg afleggen van het daartoe bij Koninklijk Besluit ingestelde aanvullingsexamen voor Architect, volgens het vastgestelde Programma B. Tot het afleggen van dit examen werden alleen toegelaten zij, die in het bezit zijn van het diploma A, vereischt voor de benoembaarheid tot Opzichter bij den Waterstaat in Nederland of in Indië.

Het Architecten-corps bestaat thans uit $\pm$ 70 leden. Iedereen in Indië, die geen vreemdeling is, weet, wat een Architect B.O.W. is, en wat hij waard is. Zij bekleedden eenige jaren terug de betrekking van Eerst aanwezend Waterstaatsambtenaar in de voormalige Residenties op Java, en nu nog in eenige gewesten buiten Java. Verder werden aan hen de functies opgedragen van Directeur van Locale Werken, van Gewestelijke-, van Plaatselijke fonds-Werken, van Landschaps-, van Zelfbestuurswerken enz. Zij waren en zijn nu deels nog voor het technische werk in een bestuursressort de rechterhand van het Hoofd van Gewestelijk Bestuur. De Architect B.O.W. in een gewest domineerde. Behalve met „Landsgebouwen”, had hij leidende bemoeienis met „Bruggen en Wegen”, „Bevloeijing”, „Gezondmakingswerken”, „Havenwerken”. Zijn invloed in een gewest, als

technisch raadsman van den Gouverneur of Resident, was spreekwoordelijk.

De Architect B.O.W. kan derhalve wijzen op een eervol staat van dienst en nog steeds heeft hij, waar hij zich weet te laten gelden, stem in het chapitre. Het heeft mij daarom voor het corps ten zeerste getroffen, dat in Uw blad plaatsing heeft gevonden een artikel, waarin zonder eenig commentaar een felle aanval tegen de Architecten B.O.W. is ondernomen door een blijkbaar vreemden en onbekenden aestheticus.

Als Architect hebben we in deze Indische samenleving onze volwaardigheid getoond terwijl aestheticus, zijn volwaardigheid als Architect hier in Indië ons nog eerst zal hebben duidelijk te maken. Uit het geïncrimineerde artikel n.l. blijkt niets van die volwaardigheid.

Dat wij ook hier in Indië in onze samenleving aesthetici noodig hebben, zal niemand ontkennen. Zij kunnen veel verheffend werk verrichten en wij zullen er hen dankbaar voor zijn, indien zij daarin mogen slagen. Maar wanneer zij door middel van pamfletten het Indische Publiek op valsche wijze meenen te moeten inlichten omtrent heerschende toestanden in de Indische bouwwereld, dan zijn zij op den verkeerden weg.

Verder is het nog zeer de vraag, of alleen zij en uitsluitend zij, den Architecten-titel gerechtigd zijn te voeren.

Het is der Redactie ongetwijfeld bekend, dat er in Holland een onverkwikkelijke strijd heerscht tusschen Architecten en Architecten! Aan de eene zijde staan de aesthetici van den Bond der Nederlandsche Architecten (B.N.A.), aan de andere zijde het Nederlandsch Instituut van Architecten (N.I.V.A.) met aan het hoofd den Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, Prof. Ir. J. G. Wattjes, die het bestaan heeft den strijd aan te binden tegen den splijtenden kliekgeest van een groep Schoonheidsapostelen.

Nog zeer onlangs, in „Bouwbedrijf” van 7 November 1930, heeft Prof. Wattjes over de aesthetici als Architecten een vernietigend oordeel gevelde.

Ik ben zoo vrij om ter adstructie daarvan, uit het „Centraalblad der Bouwbedrijven” ten gerieve van het krantenlezend publiek, het volgende te citeeren:

„Mede in verband met het geroep om bescherming van den architectentitel, schreef Prof. Ir. J. G. Wattjes een instrueerend artikel, waarin duidelijk wordt uiteengezet, dat *geen regeering ooit op dezen wensch kan of zal ingaan*, zoolang vele architecten, die zichzelf als de ware kunstenaars aandienen, zich uitsluitend blijven toeleggen op een aesthetische verzorging van hunne ontwerpen, zonder dat zij de technische

eischen, weke de hun opgedragen bouwwerken stellen, volledig onder de knie hebben.

„De algemeen heerschende misvatting ten aanzien van den waren aard van de beroepswerkzaamheid van den architect bestaat hierin, dat gemeend wordt, dat deze beroepswerkzaamheid uitsluitend of in hoofdzaak van aesthetischen aard zou zijn”, zegt Prof. W. Daardoor acht de publieke opinie zijn hulp van geen practisch belang en beschouwt het de uitgave voor een architecten-honorarium als een luxe-uitgave, die men zich ook besparen kan.

De opbloei der moderne architectuur heeft „ertoe geleid, dat de architect, volstrekt tegen den aard van zijn beroep in, opdrachten van uitsluitend aesthetischen aard kreeg: *De architectonische verzorging van gevels voor buiten zijn zorg ontworpen, en buiten zijn zorgen leiding gebouwde woonhuizen.*” (De zoogenaamde schortjes-architectuur). Dit acht Prof. W. niet slechts een ontaarding van het architectenberoep, doch evenzeer een ontaarding van de architectuur zelve. Immers, „z.g. gevel-architectuur is slechts in zeer oneigenlijken zin architectuur. Het is architectuur, die niet slechts uit zijn constructief-utilitair verband is losgemaakt, doch tevens uit zijn architectonisch verband losgerukt is, en die juist daardoor allerlei remmen tegen architectonische ontaarding mist.”

Een vaak vernomen bezwaar is dan ook, dat door den architect het woongerief, de speciale wenschen van den opdrachtgever en diens *financieele belangen* achtergesteld en zelfs opgeofferd zijn aan aesthetische wenschen van den architect. In verscheidene gevallen zijn deze bezwaren van de bouwheeren alleszins gegrond. Het misverstand ten aanzien van den aard van het beroep schuilt dan ook ongelukkigerwijs niet slechts in de openbare leekenmeening, doch ook bij verscheidenen, die het beroep van architect uitoefenen. Andere bezwaren en verwijten van de zijde van bouwheeren over hun architecten wijzen in dezelfde richting, n.l. op een gebrek aan belangstelling, een gebrek aan zorgvuldige bestudeering en aan zorgvuldig toezicht in *Technisch-Constructieve* richting, en een onvoldoend *verantwoordelijkheidsbesef* voor de door den principaal aan hun hoede toevertrouwde financieele en economische belangen. Daaraan slechts kan worden toegeschreven, dat dikwijls projecten worden gemaakt, waarvan de kosten, hetzij bij de gedetailleerde begrooting, hetzij eerst bij de aanbesteding, blijken de door den principaal be-

schikbaar gestelde bouwsom met 25 en meer procent te overschrijden, en voorts de voor den opdrachtgever al zeer onaangename soms zelfs catastrophale bijrekeningen, die of op een onvoldoend zorgvuldig bestek of — als de aard van het werk veel bijwerk onvermijdelijk zal doen verwachten — op een onvoldoend hoog gestelde post voor onvoorzien berusten.

Niet alleen klachten van opdrachtgevers, doch ook opmerkingen van andere zijde, wijzen op een verwaarloozing van de hoofdtaak van den architect, een onvoldoende aandacht aan dat belangrijke deel van de taak van den architect, die meest de eenige, en toch steeds een belangrijke reden is, om de hulp van den architect in te roepen. Vertrouwend op de groote plooibaarheid van het gewapend-beton, dat schier alles mogelijk maakt, *zonder zelf hun gewapend-betonconstructies te kunnen ontwerpen en zelfs zonder voldoende practisch inzicht in de constructief doelmatige afmetingen*, worden door vele architecten vormen en afmetingen voor constructieve onderdeelen vastgesteld, die door den gewapend-betonconstructeur slechts met kunst en vliegwerk en met volledige terzijdezetting van gezonde constructief-economische beginselen op ongevaarlijke wijze te verwerkelijken zijn.

Dit alles betreft niet sporadische uitzonderingsgevallen, doch er hapert iets aan de mentaliteit van een groot deel van den architectenstand en juist zelfs aan een groot deel van die architectenkringen, die in het openbaar op den voorgrond treden.

De doorsnede-architect, die dan toch in de allereerste plaats bouwkundige is, die toch met een Hollandsch woord „*Bouwmeester*” heet, kan technisch slechts (soms ook nog slecht!) de oudere bouwconstructies aan en laat op zuiver bouwkundig, op bouwtechnisch gebied zijn taak en zijn plaats door den *civielingenieur* innemen.

Ook uit de vakpers der architecten blijkt deze mentaliteit. „Daarin wordt vrijwel uitsluitend de architectuur besproken en de verschillende architectuur-richtingen bekampt en verdedigd, terwijl het *Bouw-Vak*, de *Bouw-Techniek* wel niet volslagen ontbreekt, maar toch zeker op den achtergrond gedrongen is. (Deze klacht treft ons blad gelukkig niet. Red. C.B.).

De allereerste plicht van iederen architect, een eereplicht, zoowel jegens de maatschappij als jegens zijn stand en daardoor jegens zijn standgenooten, is, dat de architect zich allereerst gevoelt en gedraagt als de *Technische*

raadsman van zijn cliënt, dat hij steeds de belangen en het gerief van zijn cliënt als *fundamenteel richtsnoer* van zijn ontwerp-arbeid vooropstelt, en dat hij binnen de grenzen, die uit den aard van zijn opdrachten uit de welgesteldheid en bedoeling van zijn cliënt volgen, bij ontwerp en bij technische uitwerking *de economie betracht*. Deze plicht brengt mede, dat de architect met de meeste zorgvuldigheid het bestek maakt en behoudens nu eenmaal onvermijdelijke onvoorziene werken, die door een voldoende grooten stelpost moeten zijn gedekt, er voor zorgt, dat geen meerderwerk ontstaat, dan door eerst tijdens den bouw bij den opdrachtgever ontstane wenschen.

De architect moet er zich doorlopend van bewustzijn, dat het te stichten gebouw niet te zijnen pleziere, doch voor het gebruik van zijn cliënt wordt gemaakt.

In dien zin behoort ieder architect functionalist en constructivist te zijn. Een functionalistisch architect echter, die wegens bepaalde aesthetische neigingen glasvlakken maakt, die uit een oogpunt van gerief en verwarmingskosten ondoelmatig zijn, wiens plattegronden wegens onvoldoend inzicht en oefening of ter wille van architectonisch effect ondoelmatig zijn, is evenmin „au sérieux” te nemen als een constructivistisch architect, die de in zijn gebouw toegepaste beton- en ijzerconstructies en moderne houtconstructies constructief niet beheerscht.

Teneinde volledig deskundig raadsman van zijn cliënt te kunnen zijn, moet ieder architect zorgen, het vak met inbegrip van de nieuwere constructie-wijzen behoorlijk te beheerschen. Alleen de in het vak doorknede en „up to date” doorknede bouwmeesters behooren, in het algemeen belang, beschermd te worden tegen een breidellooze concurrentie van artistieke en onartistieke beunhazen.

Door het publiek in de daarvoor in aanmerking komende gevallen met zachten drang of met strengen dwang naar vak-bekwame bouwmeesters te verwijzen wordt een groot economisch publiek belang gediend. *Het publiek echter te dwingen, voor zijn praktische en zakelijke behoeften zich tot bouwkunstenaars te richten, zou onverantwoordelijk zijn* — en heeft dan ook gelukkig geenerlei kans op verwezenlijking.

Zou dan de aesthetische zijde van het architecten-beroep en de aesthetische zijde van de algemeene bouwbehoefte verwaarloosd moeten worden?

In geen deele, antwoordt Prof. Wattjes.

Bevordering en bescherming der architectuur moet echter langs geheel anderen weg geschieden en *principieel gescheiden blijven* van bescherming van vakbekwame bouwmeesters, beter gezegd:

„Bescherming van het publiek tegen ondeskundige bouwerij.”

Door het organiseren van architectuuronderwijs, dat verder gaat dan voor den gemiddelden architect noodig kan worden geacht; door het eischen van aesthetische ontwikkeling binnen de besproken grens bij het bouwkundig-technisch onderwijs voor den normalen architect; door het verstrekken van opdrachten voor openbare gebouwen aan kunstzinnig op den voorgrond tredende architecten; door het stellen van meer positieve schoonheidseischen voor die particuliere gebouwen, die wegens plaats, grootte of bestemming bijzondere architectonische verzorging eischen, door het handhaven van bescheiden, min of meer negatieve schoonheidseischen, z.g. welstandseischen, die slechts hinderlijke leelijkheid uitsluiten, voor meer gewone gebouwen, en ten slotte door financieelen en moreelen steun aan vereenigingen, die door architectonische voorlichting van het publiek de ontwikkeling der architectuur trachten mogelijk te maken, kunnen Staat en Gemeenten de architectuur bevorderen.

De eerste en tevens eereplicht van hem, die als architect wil optreden, is dus technisch goed onderlegd te zijn.

Tot zoover Prof. Wattjes en Het „Centraalblad der Bouwbedrijven.”

Uit bovenstaand citaat blijkt dus duidelijk, dat het inderdaad nog zeer de vraag is, of de aesthetici ook h.t.l. wel gerechtigd zijn den titel van Architect te voeren, zooals de Architecten B.O.W., die daartoe, n.l. krachtens eene bij Koninklijk Besluit getroffen regeling, en krachtens jarenlange bewezen bekwaamheden, wèl volkomen gerechtigd zijn.

Met onredelijke aanvallen op het oude corps-Architecten B.O.W. bereiken de Heeren-Aesthetici niets!

Sinds hun binnendringen hier in Nederlandsch-Indië is ook de strijd om den Architecten-titel van Holland naar Indië overgewaaid.

Dat b.v. de oprichting van de zoonoodige Technische Middelbare School maar steeds bestreden en verschoven wordt, hebben we voor een deel aan deze maatschappelijke groep te danken; ook het tegenwerken van speciale vervolg-cursussen en scholen voor bouwkunde.

• Insteede dus van Indië maatschappelijk omhoog te helpen, vergiftigt men liever de samenleving met een ongebreidelde kliekgeest, die zich alleen kan uiten in, van machteloosheid getuigende, pamfletten, van de hierbesproken soort.

Onderschrift van het Dagelijksch Bestuur.

Tot zoover het artikel van collega Schlechter. Het slot hebben we weggelaten, omdat dit naar onze meening minder ter zake doet. Voor zoover collega Schlechter in zijn repliek een lans breekt voor het corps B. O. W. technici kunnen wij niet anders dan zijn betoog onderschrijven en waardeeren. Bij nadere informatie vernamen we nog dat de aanleiding tot deze kwestie moet worden gezocht in de afwijzing van alle kandidaten voor het kortelings te Semarang gehouden examen voor Architecten van Locale Belangen.

Volgens de een werd gezegd dat de eischen te zwaar waren, terwijl anderen weer aanvoerden dat de kandidaten onbeslagen ten ijs waren gekomen. De waarheid is echter vermoedelijk dat men het maar eens heeft willen probeeren. De zaak moet dus eigenlijk beschouwd worden als een soort speculatie. En het droevig resultaat van deze betreurenswaardige speculatie is voor een der examinatoren aanleiding geweest een minder vleierend oordeel te vellen over de B.O.W. Architecten. Bij die beoordeeling staarde men zich helaas blind op het praedicaat „Architect” en daarop voortbordurende heeft men het noodig geacht een corps ambtenaren, dat zooal niet op gebied van Architectuur, dan toch op velerlei ander technisch gebied zijn sporen verdient heeft, omlaag te halen.

Wij willen de eersten zijn om hier te verklaren dat de B.O.W. Architect niet te beschouwen is als „Architect” in de ware beteekenis van het woord. Wij willen volmondig bekennen dat de B.O.W. Architect, over het algemeen genomen, geen z.g. aestheticus is. Zulks wordt trouwens van hem niet geëischt. De aanduiding Architect B.O.W. is alleen een titulatuur bij Koninklijk Besluit toegekend aan Middelbaar Technici der B.O.W. in de topbetrekking. Welke overweging heeft geleid tot de toekenning van deze titulatuur is ons onbekend en laten we geheel voor rekening van hen, die haar in het leven geroepen hebben.

Zoolang de onbekende schrijver van het artikel: „Over Architectsexamens en hun veelheid”, in zijn betoog ten strijde trekt tegen de z.i. onjuiste titulatuur van „Architect” voor B.O.W.-technici, kunnen wij de zaak kalm langs ons heen laten gaan. Dat ambtenaren met eventueel gelijke opleiding en ervaring als Architecten B.O.W. volgens den schrijver in Holland worden betiteld met Hoofdopzichter of

Hoofdopzichter-Bureauchef behoeft ons evenmin te deeren. Doch waar hij beweert dat de B.O.W. Architect alleen te gebruiken is voor onderhoudsarbeid en technische administratie moeten wij een dergelijke onjuiste voorstelling van zaken beschouwen als een doelbewuste kleineering van een corps ambtenaren dat kan bogen op een schitterenden staat van dienst over ruim 65 jaren. Collega Schlechter heeft in zijn repliek voldoende duidelijk doen uitkomen dat de B.O.W. Architect voor heel wat beters en belangrijkers geschikt is dan voor onderhoudswerk alleen. Over den heelen Archipel zijn legio groote bouw- en kunstwerken op verschillend gebied aan te wijzen, die door of onder leiding van B.O.W. Architecten zijn tot stand gebracht en daar thans verrijzen als een stille getuigenis van hetgeen door middelbare B.O.W. technici in den loop der jaren is gepresteerd.

Wij moeten en zullen dan ook steeds met klem protesteeren tegen iedere poging om een corps technici, dat den laatsten tijd toch al hoe langer hoe meer in een hoekje wordt gedrukt, nog verder omlaag te halen. De anonieme schrijver had o.i. zichzelf en Indië een beteren dienst bewezen, indien hij zijn aanval uitsluitend had gericht tot de vele particuliere beunhazen die zich in Indië hebben gevestigd en zich eigendunkelijk het praedicaat „Architect” hebben toegeëigend, inplaats van te trachten een verdienstelijk corps ambtenaren in het publiek neer te halen.

VERSLAG der Commissie ter Voorbereiding van een regeling van den rechtstoestand der Indische Ambtenaren.

(Vervolg)

§ 2. *Opneming in tijdelijken dienst van het Land.*

Artikel 4.

(1) Personen, die niet voldoen aan de in artikel 2 (1) onder *b.* en *d.* gestelde eischen, kunnen slechts in tijdelijken dienst worden opgenomen.

(2) Personen, die voldoen aan de in artikel 2 (1) gestelde eischen, kunnen tijdelijk in dienst worden genomen:

- a.* op proef ter nadere beoordeeling van hun geschiktheid voor een tijdvak van 2 jaar, welk tijdvak in bijzondere gevallen met 1 jaar kan worden verlengd;
- b.* voor de vervulling van aflopende functies;
- c.* in bijzondere gevallen, wanneer ter beoordeeling van den tot aanstelling bevoegden gezaghebbende 's Lands belang het eischt.

(3) De onder (1) en (2) *a* bedoelde tijdelijke landsdienaren worden in den vasten dienst opgenomen, zoodra zij aan de gestelde eischen voldoen, dan wel hun geschiktheid hebben bewezen, en gelegenheid tot vaste benoeming bestaat.

(4) Personen, die langer dan 3 jaren in tijdelijken dienst zijn, worden niet in den vasten dienst opgenomen, tenzij een vaste benoeming vertraagd is door van hun wil onafhankelijke omstandigheden.

*) (5) Het Hoofd van den dienst der Volksgezondheid wijst na overleg met de Hoofden der betrokken departementen of diensten betrekkingen aan, waarin tijdelijke benoeming niet kan geschieden, dan nadat de betrokkenen na geneeskundig onderzoek overeenkomstig door den Gouverneur-Generaal vast te stellen voorschriften lichamelijk geschikt zijn bevonden.

Dit artikel heeft de strekking, in overeenstemming met de reeds gevolgde gedragslijn om tijdelijke werkzaamstelling in organieke betrekkingen zooveel mogelijk te beperken, zonder nochtans de voorschriften zoo star te maken als in het ontwerp-Dijkstra aangegeven.

Tijdelijke werkzaamstelling op proef is in navolging van verschillende gemeentelijke verordeningen aan een termijn gebonden.

§ 3. *Aanstellingsakte.*

Artikel 5.

(1) Aan hem, die in vasten of tijdelijken dienst van het Land wordt opgenomen, wordt door de betrokken autoriteit een gedagteekend en genummerd uittreksel uit het betrekkelijk besluit uitgereikt, hetwelk tot akte van aanstelling strekt.

(2) Voor de niet uit Nederland uitgezonden ambtenaren vermeldt het uittreksel ten minste:

- a. voornamen, naam en geboorte datum van den ambtenaar;
- b. de betrekking, waarin aanstelling plaats heeft;
- c. het voldoen aan den eisch van Nederlandsch onderdaanschap, Nederlanderschap of landaard, dan wel de beschikking, waarbij vrijstelling betreffende den eisch van het onderdaanschap is verleend;
- d. het bezit der voor aanstelling vereischte diploma's of getuigschriften dan wel de overweging op grond waarvan vrijstelling van dit bezit is verleend;
- e. den goeden uitslag van het geneeskundig onderzoek dan wel de aantekening, dat geen voorafgaand geneeskundig onderzoek werd vereischt;
- f. de voor de betrekking geldende bezoldigingsregeling, de aanvankelijk toegelegde bezoldiging en het tijdvak, medetellende voor aanspraak op de volgende regelmatige bezoldigingsverhooging;
- g. de verdere materiele voordeelen aan de betrekking verbonden.

*) Komt overeen met de bestaande voorschriften.

(3) Voor de uit Nederland uitgezonden ambtenaren bevat het uittreksel ten minste hetgeen onder (2) a, b, f en g, is vermeld.

Op dit gebied komt thans slechts een gedeeltelijke regeling voor (in enkele Bijbladen) betreffende den vorm der benoemingsbesluiten. Overigens is het wel gebruikelijk verschillende der hiernaast vermelde gegevens in de benoemingsbesluiten op te nemen.

Artikel 6.

Bij eerste aanstelling in vasten of tijdelijken dienst worden aan den ambtenaar uitgereikt afdrukken van deze ordonnantie en van de overige belangrijke voorschriften regelende den rechtstoestand der ambtenaren, zooals die betreffende binnen- en buitenlandsch verlof, straffen en beroep, het genieten van particuliere inkomsten, schorsing en ontslag, toekenning van pensioen, wachtgeld en onderstand.

Dit voorschrift, overeenkomende met hetgeen in verschillende provinciale en gemeentelijke verordeningen is bepaald, is voor de landsdienaren geheel nieuw. Het wordt van belang geacht, dat de in dienst genomen ambtenaren langs dezen weg op de hoogte worden gesteld van de voorschriften betreffende hun rechtstoestand, waarop zij zich in voorkomende gevallen kunnen beroepen.

§ 4. *Gedeeltelijke niet-toepasselijkheid.*

Artikel 7.

Het bepaalde in de §§ 2 en 3 van deze ordonnantie is niet van toepassing op maand- en daggelders.

§ 5. *Inwerkingtreding.*

Behoeft geen toelichting. Maand- en daggelders vallen ook thans buiten de meeste voorschriften betreffende den rechtstoestand der ambtenaren.

Artikel 8.

Deze ordonnantie treedt inwerking met ingang van

(Wordt vervolgd).

N a a m	Betrekking	Standplaats	Mutatie, enz.
J. M. Braam	Tijd. wd. Opzichter 1e kl.	—	Benoemd tot Opzichter 1e klasse.
R. van Zuylen	Opzichter 1e kl.	—	Tijd. belast met de waarneming van de betrekking van Hoofdop- zichter.
W. M. F. C. Oltmans			

N a a m	Betrekking	Standplaats	Verlof verleend		
			Wegens	Duur	Ingaande
G. M. Inen	Opzichter B. O. W.	—	Langdurigen dienst	1 jaar	3 Juni 1931

ARCHITECTS-EXAMEN 1931.

ROOSTER van het schriftelijk gedeelte

Dagen Januari 1931	Uren	VAKKEN		Surveillance.	
		Waterbouwkundigen	Bouwkundigen		
Maandag 12	7½ — 1½	Burgerlijke bouwkunde	Burgerlijke bouwkunde	Ir. Kühr	— Heymering.
Dinsdag 13	7½ — 1½	Waterbouwkunde(droog)	Burgerlijke bouwkunde	Ir. Kühr	— Ir. Witkop.
Woensdag 14	7½ — 1½	Waterbouwkunde (nat)	Burgerlijke bouwkunde	Ir. Kühr	— Ir. Meesters.
Donderdag 15	7 — 11	Praktisch landmeten	—	Ir. Feher	— Heymering.
	7½ — 1½	—	Waterbouwkunde	Ir. Witkop	— Ir. Meesters.
Vrijdag 16	7½ — 11½	Statica	Statica	Ir. van Haefen	— Ir. Feher.
	12 — 1½	Reglementen	Reglementen	Ir. Gade	— Heitz.
Zaterdag 17	7½ — 10½	Kennis van werktuigen	Kennis van werktuigen	Ir. van Haefen	— Ir. Meesters.
	11 — 1½	Kennis van bouwstoffen	Kennis van bouwstoffen	Ir. Kühr	— Ir. Witkop.
Maandag 19	7½ — 10½	Landmeten	Landmeten	Ir. Feher	— Heymering.

N.B. Dit rooster behoort bij het artikel over het Architects-examen 1931 opgenomen in de B.A. van 15 dezer.

